Беларуская мова

ДЛЯ ЎСТАНОЎ АДУКАЦЫІ З БЕЛАРУСКАЙ МОВАЙ НАВУЧАННЯ

I КЛАС

Кантрольнае спісванне

Лес

Хутка лета. Цябе чакае ў госці лес. Ён частуе ягадамі і грыбамі. Будзь толькі добры з лесам! (18 слоў)

Паводле В. Хомчанкі

Памочніца

Маленькая Галя любіць дапамагаць бацькам. Сёння ёй даручылі памыць яблыкі. Разам з мамай яна будзе варыць кампот. (18 слоў)

Паводле К. Каліны

Лепшы падарунак

Маё жаданне спраўдзілася. Бацькі падарылі мне шчаня! Я выгульваю Рэкса. Не забываю пакарміць яго. Мы заўсёды разам. (19 слоў)

II КЛАС

Дыктанты

Брусніцы

Першыя брусніцы з'яўляюцца ў канцы жніўня. Але ісці па іх лепш у верасні. У гэтым месяцы ўсе брусніцы ўжо спелыя. Свежыя ягады можна трымаць у холадзе або вадзе. Тады яны цэлую зіму не губляюць вітамінаў. (36 слоў)

Паводле У. Ягоўдзіка

Чарніцы

Чарніц заўсёды шмат у нашых лясах. Гэтыя ягады цёмна-сіняга колеру з шызым налётам. Яны растуць на нізкіх кусціках з дробным лісцем. Чарніцы цудоўныя на смак і карысныя для здароўя. З гэтых ягад людзі вараць смачнае варэнне. (37 слоў)

Паводле У. Ягоўдзіка

Запісаць на дошцы слова *цёмна-сіняга*.

У грыбы

Надзейка з мамай прыйшлі ў лес збіраць грыбы. Добра летняй раніцай у лесе! Ласкава грэе сонейка. Усюды спяваюць птушкі. Зумкаюць у траве конікі.

За ноч пасля дажджу вырасла шмат баравікоў. Надзейка хутка назбірала поўны кошык грыбоў. (38 слоў)

Паводле В. Гурскага

Запісаць на дошцы слова *прыйшлі*.

ДЛЯ ЎСТАНОЎ АДУКАЦЫІ З РУСКАЙ МОВАЙ НАВУЧАННЯ

II КЛАС

Дыктанты

Вясновы дзень

Які цудоўны вясновы дзень! Неба прыгожага блакітнага колеру. Ярка свеціць сонейка. Звонка спяваюць птушкі. Вылецелі з вулея працавітыя пчолкі. Яны шукаюць першыя кветкі. (25 слоў)

На канікулах

Хутка лета. Я паеду ў вёску да бабулі і дзядулі. Разам мы будзем хадзіць у лес. Летам там можна назбіраць ягад і грыбоў. (25 слоў)

Свая градка

Вясной Жэня пасадзіў градку гароху. Летам вусаты гарох прыгожа зацвіў. Над яго кветкамі лёталі матылькі. Весела гулі працавітыя пчолкі. Маленькі Жэня з цікавасцю назіраў за імі. (28 слоў)

Паводле Я. Бяганскай

ДЛЯ ЎСТАНОЎ АДУКАЦЫІ З БЕЛАРУСКАЙ І РУСКАЙ МОВАМІ НАВУЧАННЯ

III КЛАС

Дыктанты з граматычным заданнем

Смачная бульба

Рыгорка дапамагаў бацькам капаць бульбу. З татам яны ссыпалі бульбу ў мяхі. Потым перавозілі яе ў склеп. Разам хутка справіліся з работай!

Вечарам мама наварыла бульбы. Уся сям'я сабралася за сталом. Рыгорка паспрабаваў бульбіну і цмокнуў губамі. Такой смачнай бульбы ён яшчэ не еў! (46 слоў)

Паводле А. Зянько

Запісаць на дошцы слова *ссыпалі*.

Граматычнае заданне

1. Выпішыце з тэксту слова, блізкае па значэнні да прапанаванага.
   - Праца *(I варыянт)*.
   - Бацька *(II варыянт)*.
2. Выпішыце з тэксту аднакаранёвае слова да прапанаванага. Абазначце корань.
   - Вячэрні *(I варыянт)*.
   - Сталовы *(II варыянт)*.

3. Падкрэсліце галоўныя члены сказа.
   - Уся сям'я сабралася за сталом *(I варыянт)*.
   - Вечарам мама наварыла бульбы *(II варыянт)*.

Ажыны

Кусцікі ажын растуць па берагах лясных рэк і ручаёў. Прайсці праз іх зараснікі не так проста. Галінкі маюць вострыя калючкі.

Ягады паспяваюць у жніўні. Знешне яны падобныя да малін. Толькі не чырвоныя, а чорныя.

Свежыя ажыны выдатна праганяюць смагу. Ажынавае варэнне вельмі духмянае і смачнае. (46 слоў)

Паводле У. Ягоўдзіка

Паведаміць пра пастаноўку коскі.

Граматычнае заданне

1. Разбярыце слова па саставе.
   - Лясных *(I варыянт)*.
   - Ажынавае *(II варыянт)*.
2. Вызначце лік і род назоўнікаў у сказе.
   - Галінкі маюць вострыя калючкі *(I варыянт)*.
   - Ягады паспяваюць у жніўні *(II варыянт)*.
3. Падкрэсліце галоўныя члены сказа.
   - Кусцікі ажын растуць па берагах лясных рэк і ручаёў *(I варыянт)*.
   - Свежыя ажыны выдатна праганяюць смагу *(II варыянт)*.

Суніцы

З ягаднай сям'і суніцы паспяваюць першыя. Яны з'яўляюцца ў канцы чэрвеня. Сустрэць сунічнік можна на светлых палянах, каля лясных сцежак.

Якія цудоўныя суніцы на смак! Людзі сушаць гэтыя ягады. З іх цiснуць сок і вараць варэнне. Але самыя смачныя і карысныя свежыя суніцы. Не лянуйцеся збіраць іх! (48 слоў)

Паводле У. Ягоўдзіка

Паведаміць пра пастаноўку коскі.

Граматычнае заданне

1. Выпішыце з тэксту словы, супрацьлеглыя па значэнні да прапанаваных.
   - Цёмныя, нельга *(I варыянт)*.
   - Пачатак, апошнія *(II варыянт)*.
2. Разбярыце слова па саставе.
   - Ягаднай *(I варыянт)*.
   - Лясных *(II варыянт)*.
3. Падкрэсліце галоўныя члены сказа.
   - Людзі сушаць гэтыя ягады *(I варыянт)*.
   - З ягаднай сям'і суніцы паспяваюць першыя *(II варыянт)*.

IV КЛАС

Дыктанты з граматычным заданнем

Незвычайная цукерка

Маленькага Максімку пачаставалі незвычайнай цукеркай. Гэта быў шакаладны бегемоцік. Хлопчык пакруціў гасцінец у руках і ўздыхнуў. Шкада бегемоціка! Не адважыўся Максімка з'есці пачастунак.

Хлопчык падарыў незвычайную цукерку сяброўцы Марыне. Яна таксама не з'ела шакаладнага бегемоціка. Ён быў вельмі прыгожы! Дзяўчынка прынесла цукерку ў свой двор. Яна аддала бегемоціка Міколку.

Так дзеці перадавалі адзін аднаму цукерку. Хутка некрануты шакаладны бегемоцік зноў апынуўся ў Максімкі. (65 слоў)

Паводле І. Шахрая

Запісаць на дошцы слова *бегемоцік*.

Граматычнае заданне

1. Знайдзіце ў сказе дзеяслоў, вызначце яго час, лік і род.
   - Яна таксама не з'ела шакаладнага бегемоціка *(I варыянт)*.
   - Хлопчык падарыў незвычайную цукерку сяброўцы Марыне *(II варыянт)*.
2. Разбярыце слова па саставе.
   - Шакаладнага *(I варыянт)*.
   - Маленькага *(II варыянт)*.
3. Падкрэсліце галоўныя члены сказа.
   - Хлопчык падарыў незвычайную цукерку сяброўцы Марыне *(I варыянт)*.
   - Дзяўчынка прынесла цукерку ў свой двор *(II варыянт)*.

Сланечнікі

Сяргейка і Уладзік вясной пасадзілі сланечнікі. Яны раслі вельмі хутка. Аднойчы сланечнікі зацвілі. Кветкі ў іх былі прыгожага жоўтага колеру.

Непрыкметна мінула цёплае лета. На агародзе ўсё пачало даспяваць. Даспелі і сланечнікі. На градку сталі прылятаць вераб'і. Яны садзіліся на сланечнікі і выдзёўбвалі буйныя зярняты.

Хлопчыкі не крыўдзіліся на птушак. На кожным сланечніку было шмат зярнятак. Іх для ўсіх хапіла!

Самы вялікі сланечнік хлопчыкі занеслі на школьную выставу. (69 слоў)

Паводле Я. Бяганскай

Граматычнае заданне

1. Падбярыце з тэксту антонімы да прапанаваных слоў.
   - Халоднае, адцвілі *(I варыянт)*.
   - Мала, зіма *(II варыянт)*.

2. Вызначце лік, род і склон назоўнікаў у сказе.
   - На градку сталі прылятаць вераб'і *(I варыянт)*.
   - Хлопчыкі не крыўдзіліся на птушак *(II варыянт)*.
3. Падкрэсліце аднародныя члены сказа.
   - Яны садзіліся на сланечнікі і выдзёўбвалі буйныя зярняты *(I варыянт)*.
   - Сяргейка і Уладзік вясной пасадзілі сланечнікі *(II варыянт)*.

Памочнік

Жэня не можа сядзець без працы. Ён дапамагае маме і бабулі на кухні. З братам часта майструе што-небудзь. Можна ўбачыць хлопчыка з бацькам у агародзе. Любіць дапамагаць Жэня дарослым!

Вясной бабуля і мама рабілі градкі. Жэня захацеў зрабіць свой радок. Мама купіла для яго дзіцячую рыдлёўку і палівачку. Дзед выстругаў маленькія граблі. Брат дапамог ускапаць градку. Разам хлопчыкі пасадзілі там гарох, моркву, рэпу. (68 слоў)

Паводле Я. Бяганскай

Запісаць на дошцы слова *што-небудзь*.

Граматычнае заданне

1. Выпішыце з тэксту аднакаранёвае слова да прапанаванага. Абазначце корань.
   - Гарохавы *(I варыянт)*.
   - Бацькоўскі *(II варыянт)*.
2. Знайдзіце ў сказе дзеяслоў, вызначце яго час, лік і асобу.
   - Ён дапамагае маме і бабулі на кухні *(I варыянт)*.
   - З братам часта майструе што-небудзь *(II варыянт)*.
3. Падкрэсліце галоўныя члены сказа.
   - Мама купіла рыдлёўку і палівачку *(I варыянт)*.
   - Дзед выстругаў маленькія граблі *(II варыянт)*.

ЛІТАРАТУРА

Гурскі, В. Р. Кучараўчык : апавяданні : для мал. шк. узросту / В. Р. Гурскі. — Мінск : Маст. літ., 2004. — 159 с.

Чытанка для ласуноў : для дзяцей мал. шк. узросту / уклад. І. А. Буторына. — Мінск : Звязда, 2016. — 168 с.

Ягоўдзік, У. Год-карагод : апавяданні і мініяцюры для мал. і сярэд. шк. узросту / У. Ягоўдзік. — Мінск : Выд. М. Ягоўдзік, 2013. — 160 с.

Н. М. АНТАНОВІЧ,
дацэнт кафедры беларускага і рускага мовазнаўства факультэта пачатковай адукацыі БДПУ імя М. Танка,
кандыдат педагагічных навук, дацэнт

На дыску — тэксты для спісвання.

Кампетэнтнасны падыход

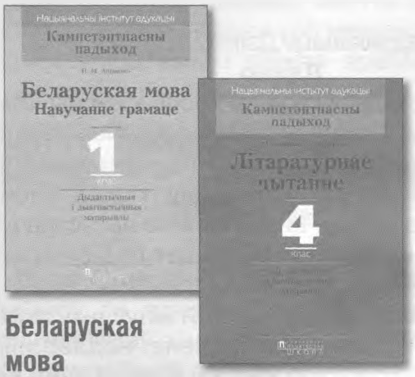

Беларуская мова
Навучанне грамаце
Н. М. Антановіч

Літаратурнае чытанне
Н. М. Антановіч,
Г. М. Федаровіч

Мова — наша спадчына
Дадатковыя практыкаванні
Н. М. Антановіч
3 клас. I паўгоддзе
3 клас. II паўгоддзе

Дыктанты і спісванні па беларускай мове
2—4 класы
Н. М. Антановіч,
Н. У. Антонава

Правілы беларускай мовы ў алгарытмах і схемах
2—4 класы
Н. М. Антановіч